

Капункіна Ю.С. КОМПОНЕНТИ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ / Актуальні проблеми особистісного зростання: Збірник наук. праць Всеукраїнської науково-практичної конференції для молодих вчених / Ред.кол. Л.П.Журавльова, Л.О. Котлова, К.А. Марчук / М-во освіти і науки України, ЖДУ імені І.Франка. – Житомир, Вд-во ЖДУ імені Івана Франка, 2019. – С.159 – 161.

КОМПОНЕНТИ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

Капункіна Юлія Сергіївна
Житомирський державний університет
імені Івана Франка, м. Житомир
Науковий керівник – канд. психол. наук,
доц. Котлова Людмила Олександрівна

Сучасне суспільство переживає кардинальні зміни в усіх сферах своєї життєдіяльності, тому це істотно підвищує вимоги до рівня професіоналізму особистості і вимагає розширення та оновлення освітянського діапазону в плані професійної підготовки фахівців з різних галузей знань. Тому процес комунікації привертає увагу багатьох спеціалістів у різних областях знань: психологія, соціологія, культурологія та інші.

Нами встановлено, що у сучасній психолого-педагогічній та лінгвістичній літературі існують різні підходи до визначення структурних елементів комунікативної компетентності. З точки зору практичного застосування найбільший інтерес, на наше переконання, викликає комунікативна компетентність психолога як основи ефективної організації його професійної діяльності [2].

У межах акмеологічного підходу професійна компетентність розглядається як головний когнітивний компонент професіоналізму особистості, який визначає сферу професійних поглядів, коло завдань, що розв'язуються, систему знань, які постійно поширюються і при цьому дає змогу виконувати професійну діяльність з високою продуктивністю [3].

Згідно з Л. Захаровою, В. Соколовою, В. Соколовим, професійна компетентність - це здатність працівника ефективно розв'язувати практичні завдання стосовно соціалізації особистості, яка розвивається, забезпечення внутрішніх умов діяльній інтеграції особистості в суспільство за рахунок розвитку ціннісних орієнтацій, формування практичних умінь діяльній соціально бажаної самореалізації [1].

Варто погодитися з думкою Н. Чепелевої, що професійна компетентність майбутнього психолога є складним психологічним утворенням, що забезпечує успішність його майбутньої професійної діяльності й включає в себе систему діяльній-рольових (знання, уміння й навички) та особистісних (професійно

важливих якостей) характеристик, важливе місце серед яких займає нарративна компетентність[7].

За визначенням Н. І. Пов'якель, психологічна готовність до партнерства містить когнітивну складову (уміння бути уважним до іншого, адекватно сприймати і відображувати комунікативну інформацію, адекватно бачити проблему, гнучкість і неригідність мислення, рефлексія), емоційно-вольову складову (зацікавленість, позитивна мотивованість тощо), поведінкову складову (адекватність поведінкових реакцій, відсутність проєкцій і конфліктогенів типу зневаги, презирства, образ, натяків тощо) [5, 103].

Психологи В. П. Захаров та Н. Ю. Хрящева називають такі фактори комунікативної компетентності у спілкуванні: знання в галузі психології особистості, групи, спілкування; вміння та навички спілкування; корекція і розвиток установок, потрібних для успішного спілкування; здатність адекватно і повно сприймати і оцінювати себе та інших людей, а також взаємини, що виникають між людьми; корекція та розвиток системи ставлень особистості до проблем і ситуацій, які виникають у процесі спілкування [6].

У своїх дослідженнях російський психолог Л. А. Петровська наголошує на тому, що становленню міжособистісного спілкування найбільше сприяє комунікативна компетентність, тому треба звернути увагу не тільки на її характеристики, а й на комунікатора та на умови, які супроводжують комунікативний контакт. До іваріантних складових комунікативної компетентності відносять: партнерів/учасників, ситуацію, завдання та взаємозв'язки між ними. Звідси випливає, що комунікативна компетентність в узагальненому плані передбачає розвиток адекватної орієнтації людини в самій собі — власному психологічному потенціалі, потенціалі партнера, у ситуації та завданні процесу спілкування [4].

Проаналізувавши компонентний склад професійної компетентності майбутнього психолога, ми дійшли висновку, що у кожній із підструктур професійної компетентності майбутнього психолога можливе виокремлення трьох основних складових: операційний (володіння способами й прийомами діяльності, необхідними знаннями, навичками й уміннями); емоційно-вольовий (емоційне переживання свого ставлення до ситуацій професійної діяльності, самоконтроль, самоорганізація, самоуправління); мотиваційний (інтерес до діяльності, усвідомлення відповідальності за виконання професійних завдань, бажання надавати психологічну допомогу на високому професійному рівні).

Література

1. Захарова Л.Н. Профессиональная компетентность. Умения и психолого-педагогическое проектирование: Учебное пособие. / Л.Н. Захарова, В.В. Соколова, В.М. Соколов. – Нижний Новгород, 1995. – 136 с.

2. Котлова Л. Дослідження рівня комунікативної компетентності студентів-психологів 1 та 3 курсу / Л.Котлова, В.Ковтун // Прикладні аспекти психології особистісного зростання. Збірник наукових праць студентів та викладачів.

Випуск 1. / За ред. Л.П. Журавльової, Н.Ф. Портницької, Ю.Ю. Дем_янчук. – Житомир, Вид-во ЖДУ імені Івана Франка. 2015 – С. 94-98.

3. Котлова Л.О. Залежність рівня міжособистісної конфліктності від розвитку комунікативних здібностей у юнацькому віці / Л.О.Котлова // Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки: зб. наук. пр. / Київ.нац.ун-т ім.Тараса Шевченка; редкол.: В.І.Судаков [та ін.]. – К.: Логос, 2011. – С.75 – 83.

4. Петровская Л. А. Компетентность в общении. Социально-психологический тренинг / Л. А. Петровская. – М. : Изд-во МГУ, 1989. – 216 с.

5. Пов'якель Н.І. Професіогенез саморегуляції професійного мислення в системі фахової підготовки практичних психологів: Монографія. – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2003. – 295 с.

6. Социально-психологический тренинг: учебное пособие / В.П. Захаров, Н.Ю. Хрящева. – Л.: ЛГУ, 1989. – 56 с.

7. Чепелева Н. В. Формування професійної компетентності в процесі вузівської підготовки психолога-практика / Н. В. Чепелева // Актуальні проблеми психології. – К. : Ін-т психології АПН України. – 1999. – Вип. 19. – С. 271–279.